

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

- Betreft:**
- luchtverontreiniging als transversaal thema
 - het Luchtbeleidsplan 2030 als transversaal beleidsplan
 - transversale doelstellingen
 - coördinerend minister

De Vlaamse Regering wil de transversale beleidsthema's krachtiger aanpakken. Omdat het luchtbeleid, als onderdeel van het omgevingsbeleid, raakvlakken heeft met quasi alle sectoren, stelde de Vlaamse Regering het vast als transversaal thema. Door het Luchtbeleidsplan 2030 aan te duiden als transversaal beleidsplan, hiervoor een beperkt aantal transversale doelstellingen te voorzien en de minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme aan te wijzen als coördinerend minister, zullen de rapportering over en dus opvolging van de uitvoering van de doelstellingen en de bijhorende beleidsmaatregelen op een gecoördineerde manier gebeuren via de toelichtingen bij de beleids- en begrotingsuitvoering en dat afgestemd op de Europese rapporteringsverplichtingen. In deze Mededeling verduidelijken we de link tussen het goedgekeurde Luchtbeleidsplan 2030 en de Mededeling rond transversale plannen.

1. SITUERING

De Vlaamse Regering wil de transversale beleidsthema's krachtiger aanpakken. In het regeerakkoord 2019-2024 staat onder het hoofdstuk 'Kanselarij en Bestuur' bij de concrete voorstellen het volgende over de transversale werking van de Vlaamse overheid:

'We kiezen voor een nieuwe, krachtigere aanpak van de transversale beleidsthema's: op initiatief van de bevoegde minister legt de Vlaamse Regering voor deze thema's een beperkt aantal prioritaire, overheidsbrede en geïntegreerde doelstellingen vast en bepaalt hierbij telkens ook welke beleidsdomeinen en ministers gevat zijn. De vakministers rapporteren vervolgens, voor zover ze gevat worden, via hun beleidsbrieven op welke manier ze uitvoering geven aan deze doelstellingen. Deze werkwijze zorgt voor meer transparantie, creëert meer mogelijkheden om dwarsverbanden te leggen tussen de verschillende transversale beleidsthema's, en vermindert de planlast zodat meer gefocust kan worden op de uitvoering van het beleid.'

Bij het aantreden van de huidige Vlaamse Regering is omzendbrief VR 2019/11 Beleids- en regelgevingsprocessen in werking getreden (VR 2019 1705 MED.0216/1 en VR 2019 1705 DOC.0216/2); hierna: de omzendbrief). De omzendbrief behandelt onder meer transversale beleidsplannen. Een transversaal beleidsplan is volgens de omzendbrief een verzameling van beleidsinitiatieven van de Vlaamse Regering die worden gecoördineerd door de minister-president of een minister van de Vlaamse Regering en heeft betrekking op maatschappelijk gerichte beleidsthema's van verschillende bevoegdheden en beleidsvelden. De rapportering over transversale beleidsplannen gebeurt in de toelichtingen bij de beleids- en begrotingsuitvoering. De omzendbrief voorziet ook de mogelijkheid om transversale doelstellingen op te nemen in de beleidsnota's, de beleids- en begrotingstoelichtingen bij begrotingsopmaak en de beleids- en begrotingstoelichtingen bij begrotingsaanpassing. De rapportering over de transversale doelstellingen gebeurt dan eveneens in de toelichtingen bij de beleids- en begrotingsuitvoering.

Op 7 februari 2020 nam de Vlaamse Regering akte van de mededeling aan de Vlaamse Regering 'Nieuwe aanpak transversaal beleid / horizontale doelstellingenkaders' (VR 2020 0702 MED.0050/1). Met die mededeling wil de Vlaamse Regering uitvoering geven aan haar voornemen om de transversale beleidsthema's krachtiger aan te pakken. De timing die de mededeling vooropstelt gaat uit van een goedkeuring door de Vlaamse Regering van de doelstellingenkaders en het niet-exhaustieve overzicht van bijhorende concrete en evalueerbare beleidsmaatregelen (acties) ten laatste tegen 26 juni 2020 en dat voor een lijst van Vlaamse beleidsplannen, waaronder het Luchtbeleidsplan 2030.

De Vlaamse Regering keurde het Luchtbeleidsplan 2030 goed (beslissing van 25 oktober 2019 – VR 2019 2510 DOC.1118/1) in uitvoering van artikel 23 van Richtlijn 2008/50/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2008 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht voor Europa en van artikel 6 van Richtlijn (EU) 2016/2284 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2016 betreffende de vermindering van de nationale emissies van bepaalde luchtverontreinigende stoffen, tot wijziging van Richtlijn 2003/35/EG en tot intrekking van Richtlijn 2001/81/EG).

2. INHOUD

A. LUCHTVERONTREINIGING ALS TRANSVERSAAL THEMA

1. *Een transversaal luchtbeleid*

Het Vlaamse luchtbeleid, als onderdeel van het omgevingsbeleid, heeft duidelijk een transversaal karakter: 'De opdrachten van het omgevingsbeleid zijn breed en hebben raakvlakken met quasi alle sectoren, zowel op beleidsniveau als op niveau van concrete uitvoering van projecten en in gebieden. Ik engageer mij om telkens waar dit een win-win kan opleveren de koppeling te maken tussen sectorale en omgevingsdoelstellingen. Op die manier kunnen de doelstellingen van beide gerealiseerd worden, en grijpen we elke kans om de kwaliteit van onze ruimte, bodem, water en lucht, onze gezondheid en biodiversiteit te verbeteren én afval en verlies te reduceren. Het omgevingsbeleid ondersteunt ook het klimaatbeleid. Op die manier dragen alle beleidsvelden binnen het omgevingsbeleid ook bij tot het aanpakken van de klimaatuitdaging.' (beleidsnota Omgeving 2019-2020 – SD2 Geïntegreerde bepalingen en uitvoeren van omgevingsbeleid)

Het Luchtbeleidsplan 2030 gaat eveneens in op de interacties met andere beleidsthema's: 'Het beleid in andere domeinen heeft een impact op luchtverontreiniging en dit zowel op het Vlaamse als het internationale niveau. Hierbij denken we in de eerste plaats aan het klimaat- en energiebeleid

(minder/ander energieverbruik leidt tot minder emissies), maar ook het beleid rond verkeer (de NO_x-uitstoot is bijvoorbeeld sterk gelinkt aan het aantal transportkilometers) en materialenbeleid (cascadering hout) zijn hier relevant. Omgekeerd heeft het luchtbeleid een positieve impact op doelstellingen uit andere beleidsdomeinen, zoals de kwaliteit van de speciale beschermingszones van Natura 2000 en de volksgezondheid.' Hoofdstuk 2.7 van het Luchtbeleidsplan gaat dieper in op de interactie met het klimaat- en energiebeleid, het mobiliteitsbeleid, het ruimtelijk beleid, het natuurbeleid, het gezondheidsbeleid en het beleid rond binnenmilieu.

Het Luchtbeleidsplan is een transversaal beleidsplan. Een transversaal beleidsplan is volgens de omzendbrief immers een verzameling van beleidsinitiatieven van de Vlaamse Regering die worden gecoördineerd door de minister-president of een minister van de Vlaamse Regering en heeft betrekking op maatschappelijke gerichte beleidsthema's van verschillende bevoegdheden en beleidsvelden. Bij de totstandkoming van het Luchtbeleidsplan 2030 hebben de betrokken beleidsdomeinen hun inhoudelijke bijdrage geleverd voor de doelstellingen en de bijhorende beleidsmaatregelen.

2. Transversale doelstellingen

Het goedgekeurde Luchtbeleidsplan 2030 bevat strategische, operationele en enkele sectorale doelstellingen. Hieruit worden de volgende doelstellingen als transversale beleidsdoelstellingen zoals bedoeld in MED0050/1 naar voor geschoven:

- Op korte termijn (zo snel mogelijk) zorgen we ervoor dat we nergens in Vlaanderen de Europese luchtkwaliteitsnormen en/of streefwaarden overschrijden en dat we de emissieplafonds voor 2020 halen.
- Op middellange termijn (2030) bereiken we de emissieplafonds van de NEC-richtlijn voor 2030. We kiezen een gelijkaardig pad voor Vlaanderen als voor Europa en streven naar een halvering van de gezondheidsimpact ten gevolge van luchtverontreiniging, zoals die ingeschat wordt door de WGO, ten opzichte van 2005 en we dringen de oppervlakte van ecosystemen waar de draagkracht voor vermessing of verzuring wordt overschreden met een derde terug ten opzichte van 2005.
- Op lange termijn (2050) brengen we de luchtvervuiling door antropogene bronnen, zoals industrie, landbouw en verkeer, drastisch terug. We streven ernaar dat de luchtkwaliteit in Vlaanderen geen significante negatieve invloed heeft op de gezondheid van haar bewoners, zoals die door de WGO ingeschat wordt, en dat de draagkracht van ecosystemen niet meer overschreden wordt.

B. EEN TRANSVERSALE AANPAK

1. Een coördinerende minister

Een transversale aanpak van het thema lucht vergt coördinatie. De beleidsnota Omgeving 2019-2024 voorziet die coördinatie:

'Ik neem mijn eigen verantwoordelijkheid, vervul een coördinerende en sturende rol ten aanzien van de beleidsvelden binnen het beleidsdomein Omgeving, sectoren, maatschappelijke actoren en burgers, en – samen met mijn collega's – andere beleidsdomeinen, die allen mee verantwoordelijk zijn voor de realisatie van het omgevingsbeleid en het behalen van de doelstellingen.' (beleidsnota Omgeving 2019-2024 – hoofdstuk 5. Transversale, horizontale en overkoepelende strategische doelstellingen)

De minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme zal daarom optreden als coördinerend minister zoals bedoeld in MED.0050/1.

3. Afgestemde rapportering over de uitvoering

De mededeling aan de Vlaamse Regering van 'Nieuwe aanpak transversaal beleid / horizontale doelstellingenkaders' (7 februari 2020 - VR 2020 0702 MED.0050/1) stelt het volgende over de rapportering: 'De vakministers kunnen vervolgens via de beleids- en begrotingstoelichting (BBT) jaarlijks rapporteren over de beleidsmaatregelen (acties) binnen hun vakdomein waarmee ze uitvoering geven aan deze doelstellingen, voor zover ze niet gevat worden door een internationale of externe rapporteringsverplichting met een andere timing of inhoud. Het is eveneens de verantwoordelijkheid van de vakministers om hierbij, indien nodig, bepaalde stakeholders of doelgroepen te betrekken (participatief traject). In de BBT wordt gerapporteerd over de uitvoering van deze doelstellingen in het daartoe voorziene luik voor transversale, horizontale en overkoepelende strategische doelstellingen. Voor beleidsmaatregelen (acties) die het eigen vakdomein overschrijden komen de betrokken ministers tot een gezamenlijke rapportering in hun respectievelijke BBT.'

Voor het Luchtbeleidsplan 2030 gelden ook Europese rapporteringsverplichtingen. De Europese NEC-richtlijn (2016/2284) bepaalt dat de lidstaten jaarlijks een nationale emissie-inventaris, om de twee jaar nationale emissieprognoses en om de vier jaar ruimtelijk gedesaggregeerde nationale emissie-inventarissen en inventarissen van grote puntbronnen moeten opstellen. In het kader van de richtlijn Luchtkwaliteit (2008/50/EG) moeten de lidstaten ook jaarlijks over de luchtkwaliteit rapporteren.

Hoofdstuk 7.2 'Vlaamse invulling' van het luchtbeleidsplan voorziet monitoring en rapportering: We stemmen de Vlaamse beleidscyclus van planning, uitvoering, monitoring, rapportering, evaluatie en bijsturing af op de jaarlijkse emissie- en luchtkwaliteitsrapportering van de VMM, tweejaarlijkse Europese prognoserapporteringscyclus en de voorziene vierjaarlijkse update van de plannen. Daarnaast voorzien we afstemming op rapporteringsverplichtingen in het kader van het Vlaamse Klimaat- en Energieplan 2021-2030. Aangezien een groot aantal maatregelen zowel de broeikasgasmissies als de luchtverontreinigende emissies reduceren, willen we de rapportering maximaal op elkaar afstemmen. We stellen om de twee jaar een voortgangsrapport op met emissieprognoses, de resultaten van de jaarlijkse meetcampagnes van de VMM en de jaarlijkse gebiedsdekkende modellering met het ATMOSTreetmodel, om de vier jaar vergezeld van een evaluatie van en desgevallend bijgewerkt luchtbeleidsplan. Het eerste voortgangsrapport wordt in april 2021 opgemaakt en vervolgens elke twee jaar. In het eerste voortgangsrapport besteden we in het bijzonder aandacht aan de toetsing aan de kortetermijndoelstellingen (de NO₂-normen). Om de vier jaar, en voor het eerst begin 2023, gebeurt er een grondige evaluatie waarbij we naast de rapportering voorzien in de tweejaarlijkse voortgangsrapporten eveneens geactualiseerde luchtkwaliteitsprognoses voor het jaar 2030 - voor zover beschikbaar - en hieruit afgeleide evolutie en prognoses voor de indicatoren opnemen alsook een stand van zaken over de uitvoering van de maatregelen. Bijlage 1 bij deze nota geeft een overzicht van de indicatoren voor toetsing aan de doelstellingen en maatregelen opgenomen in het Luchtbeleidsplan 2030. Deze lijst krijgt aanpassing wanneer de Wereldgezondheidsorganisatie nieuwe advieswaarden formuleert.

Om tot een effectieve en efficiënte rapportering te komen en de rapporteringslast zo minimaal mogelijk te houden, stellen we voor de rapporteringsverplichtingen maximaal op elkaar af te stemmen. Concreet betekent dit dat via de toelichtingen bij de beleids- en begrotingstoelichting elk betrokken vakdomein rapporteert over de voortgang van de beleidsmaatregelen opgenomen in hoofdstuk 5 van het Luchtbeleidsplan en de bijdrage van de (pakketten van) maatregelen tot de doelstellingen via de indicatoren opgenomen in bijlage 1. We nemen daartoe de nodige instructies op in de BBT-instructies die de interdepartementale BBT-werkgroep momenteel voorbereidt in overleg met de trekkers van de transversale beleidsplannen. De betrokken ministers hierbij zijn:

- de minister bevoegd voor de economie, het wetenschappelijk onderzoek en de innovatie;
- de minister bevoegd voor de landbouw, de zeevisserij en het landbouw- en zeevisserijonderzoek;
- de minister bevoegd voor mobiliteit en openbare werken;
- de minister bevoegd voor de facilities;
- de minister bevoegd voor het binnenlands bestuur en het stedenbeleid;
- de minister bevoegd voor de omgeving en de natuur
- de minister bevoegd voor de gezondheids- en woonzorg
- de minister bevoegd voor de fiscaliteit
- de minister bevoegd voor onderwijs en vorming

De minister bevoegd voor omgeving en de natuur en de minister bevoegd voor mobiliteit en openbare werken rapporteren eveneens over de indicatoren uit bijlage 1.

3. VERDER TRAJECT

In een volgende stap nemen de betrokken ministers de transversale doelstellingen vanaf de begrotingsopmaak 2021 op in de beleids- en begrotingstoelichtingen. Zij rapporteren hier elk over in de toelichtingen bij de beleids- en begrotingsuitvoering.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR

BIJLAGE 1. OVERZICHT INDICATOREN LUCHTBELEIDSPLAN 2030

	Polluent	Middelingstijden/specificatie
Concentratie-niveaus ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	PM ₁₀	- jaargemiddelde - aantal dagen met een daggemiddelde concentratie boven $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$
	PM _{2,5}	- jaargemiddelde - 3-jaarsgemiddelde concentratie op stedelijke achtergrondplaatsen (gemeten te Brugge, Gent, Antwerpen) - aantal dagen met een daggemiddelde concentratie $> 25 \mu\text{g}/\text{m}^3$
	NO ₂	- jaargemiddelde - aantal uren met een uurgemiddelde concentratie $> 200 \mu\text{g}/\text{m}^3$
	SO ₂	- aantal tienminuutgemiddelde concentraties $> 500 \mu\text{g}/\text{m}^3$ - aantal dagen met een daggemiddelde concentratie $> 125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ - aantal dagen met een daggemiddelde concentratie $> 20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ - aantal uren met een uurgemiddelde concentratie boven $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$
	O ₃	- NET60: aantal dagen met een hoogste 8-uursgemiddelde concentratie $> 120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ - NET50: aantal dagen met een hoogste 8-uursgemiddelde concentratie $> 100 \mu\text{g}/\text{m}^3$
	BaP	- jaargemiddelde
	UFP	- jaargemiddeld aantal ultrafijnstofdeeltjes per grootteklasse
Specifieke gezondheidsindicatoren	PM _{2,5}	bevolkingsgewogen gemiddelde PM _{2,5} -concentratie aan de hand waarvan het aantal vroegtijdige sterfgevallen door langdurige blootstelling aan PM _{2,5} wordt bepaald
	NO ₂	- aantal mensen per gemeente blootgesteld aan NO ₂ -concentraties boven de WGO-advieswaarde Zolang de WGO geen nieuwe advieswaarde voor de langdurige blootstelling aan NO ₂ heeft bepaald nemen we hierbij $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ als streefdoel aan.
Specifieke ecosysteemindicatoren	O ₃	- AOT40 in $\mu\text{g}/\text{m}^3\cdot\text{h}$: alle overschotten boven $80 \mu\text{g}/\text{m}^3$ van alle uurwaarden tussen 8h en 20h MET (Midden Europese Tijd) in de maanden mei, juni en juli (= groeiseizoen)
PODY	O ₃	- de geaccumuleerde opname van ozon boven een bepaalde drempelwaarde Y - opbrengstverliezen van landbouwgewassen op basis van POD _Y

	- verhouding reële emissiefactoren en normwaarde NO_x- brandstofefficiëntie van de voertuigen (evolutie reële emissiefactoren brandstofverbruik tov 2020)- aandeel biobrandstoffen en gerecycleerde koolstofbrandstoffen in het brandstofverbruik